

Este de trei ori in septimana: Mercuri-a,
Vineri-a si Domineca, candu o alta in-
treaga, candu numai diminetate, adica dupa
momentulu impregiuritorulu.

Prețulu de procuratiune:

pentru Austria:	
pe anu intregu	8 fl. v. a.
diminetate de anu	4 " "
patrariu	2 " "
pentru Romania si strainatate:	
pe anu intregu	16 fl. v. a.
diminetate de anu	8 " "
patrariu	4 " "

ALBINA.

Prenumeratiunile se facu la toti dd. corespun-
dinti a-i nostri, si d'adrepulu la Redactiune
Josefstadt, Langeasse Nr. 43. unde
sunt a se adresa si corespondintiele, ce pri-
vescu Redactiunea, administratiunea sau spe-
ditur'a; cate vorfi nefrancate, nu se vor primi
era cele anonime nu se vor publica.

Pentru *anuncie* si alte comunicatiuni de in-
teresu privatu — se raspunde cate 7 or. de
linie repetitile se facu cu pretiu scadutu.
Prețulu timbrului cate 30 cr. pent. una data,
se antecipa.

Telegramu

Redactiunei „Albina“ la Viena.

Pesta 10 iuniu.

*La alegerea de ablegatu dietale in
cerculu Sa' Nicolaului-Mare, contrarii
se retraseru dupa ce vedura apriatu
cumca parti'a natiunala romano-serbe-
sca este in majoritate. Astu-felu Dr. Eu-
geniu Mocioni fu alesu de ablegatu cu
unanimitate, si proclamatu.*

Mai multi domni au binevoitu a ne re-
cerca se li damu responsuri private despre
sörtea Albinei. Acesta interesare a lor, ni-a
facutu o bucuria, pentru carea ii rogamu se
primisca sincer'a nötra multiamita. Fiindu ca,
ori cata silintia ni-am dá, n'am poté raspunde
privatu la töte recerzarile, deci ni permitemu
a-i avisá la cele spuse in nr. trecut, sperandu
ca acelu numeru l'au acum a mana. Red.

Viena 31 maiu / 12 iuniu 1869.

Imperatulu Napoleone, si dupa elu
politicii de curte ai M. Sale, bucina for'
de'ncetare ca „imperiu este pacea.“ —
Parte mare a democratiei si opusetiunei
francesci raspunde ca: diu elu este pacea,
si anca o pace scumpa fiindu inar-
mata, preste acesta mai este anca si
compromitetoria demnitatii francesci
caci inaföra scade valörea primatului
francescu era in lantru supprime liberta-
tile publice.

Acestu soiu de franci neimperialiti,
si-radicara capulu la alegerile de depu-
tati, si scösera candidati mai multi de
catu veri candu alta data sub acestu im-
periu. Nesmintitu ca guvernulu i-e ase-
curata majoritatea absoluta, caci pro-
portiunea opositionaliloru catra gover-
namentali e cam 1 catra 12. In tiära in-

se, proportiunea votantiloru opositionali
catra cei guvernamentali e cam 2 catra
5. Se intielege dara ca reesirea li-a co-
statu guvernamentaliloru multe sfortiari,
si ca opositionalii sunt mai tari de catu
se póta fi trecuti cu vederea.

Catra acesta dovéda invederata, o-
positionile mai adaugu demonstratiunile
loru de la alegeri, si turburarile ce se
petrecu la Paris si in multe orasie pro-
vinciale incepundu de la 7 iuniu pana
acum. Cu töte acestea a mana, ei facu
mare presiune a supr'a Imperatului si
guvernulu. Era vorba de schimbarea
ministeriului si de o programa mai libe-
rala. Acum inse Imperatulu si-a propusu
a sustiené statulu quo pana dupa de-
schiderea corpuriloru legitörie, candu
apoi se póta cunoáce opositione cu ca-
rea sta fatia in fatia, ca basatu pe asta
cunoscentia se se orienteze despre calea
de inauguratu.

Corpurile se vor deschide la 28
iuniu. Atentiunea Europei e incordata
in curiositatea d'a cunoáce portarea ce
va incepe opusetiunea. Daca arguminte
le guvernulu vor fi mai tari de catu
ale opusetiunei, atunci putiena schimbare
säu neci de catu. Daca inse tari'a argu-
minteloru va fi in partea opusetiunei,
atunci Napoleone pentru a incunjurá o
sguduitura in tiära, va trebui se conduca
atentiunea Franceii spre altu punctu:
spre o batalia cu veri o putere vecina.
Mediloculu acest'a s'a mai incercatu, si
a succesu. Astu-felu pacea säu batali'a
in Europ'a — dupa parerea comuna —
aterna de la opusetiunea francesca. Cu
cine se va bate Napoleone? Numai lipsa
fie de batalia, si M. Sa va gasi pre' cine-
va, d. e. Prusia.

Ca „imperiu e pacea“, nu-lu im-
pedeca pre Napoleone a se face de sila
bucuros si unu ginerariu curagiosu.
Neci „Sioldanu Vitezulu“ din comedie

lui Alessandri, nu s'a facutu vitezulu de
voia buna.

Consciintia deacoromaniloru.

Romanii au in diet'a ungrésca 22
de ablegati. Dintre acestia, 12 insi com-
punu clubulu natiunale, carele practica
solidaritate in töte cestiunile, privindu-le
töte din punctulu de vedere alu natiuna-
litatei.

Cei lalti 10 insi, fiindu invitati a
intra si densii in pomenitulu clubu na-
tiunale, respinseru invitatiunea sub cu-
ventu ca (precum s'au pronunciatu veri
trei insi) consciintia loru nu-i lasa a pri-
mi solidaritate in töte si nu potu se-si
sacrifice libertatea convingerii loru.

Se dicemu c'ar fi asié. Dar öre unu
romanu póte se aiba alta „consciintia“
si alta „convingere“ de catu „cea roma-
nesca“? Raspundemu ca nu; este unu
röspunsu cu multu mai invederatu, de
catu se fie lipsa a-lu motivá.

Totusi deacoromaniloru pre semne
li se impare ca densii potu fi romani de-
si n'ar avé consciintia si convingere ro-
manésca. Ce ratacire! Cerce dumeloru
pretotindenia pre fati'a pamentului, intre
tatars, otentoti, säu asteci, cerce pre un-
de li place si-i rogamu se ni arete o sin-
gura natiune fora de consciintia si con-
vingere natiunala!

N'o vor gasi, si caus'a este naturala,
caci neci chiar intre selbategi, cu atat'a
mai putienu intre popörale culte nu pó-
te existe veri o natiune fora d'a avé o
consciintia despre existenti'a sa natiunala.

Dar se ne ratacirea catu de invede-
rata, deacoromanii nu se vor sfii a per-
severá in trens'a, si a afirmá neincetatu
ca asié e consciintia, ca asié e convin-
gere loru. Merita dara se-i urmarimu
cevasi mai departisioru cu critic'a nötra,
ca se li vedemu portarea.

Fiindu ca sunt dumeloru la numeru
10 insi, — delocu ce-si spelara manile
de parti'a natiunala, noi ne-am fi potutu
asceptá se-i vedemu formandu o parti'a
propria, un'a säu mai multe, säu se-i ve-
demu imprascandu-se pindre cele lalte
partite, cum sunt: stanga, estrema scl.
— adeca ne-am fi potutu asceptá se ve-
demu pre fie-care lucrandu dupa con-
sciintia si convingerea sa propria, caci
pentru acestea disera ca se despartu de
natiunali.

Dar vorba se fie! Dumeloru toti 10
o luara pre picioru dreptu in clubulu
deachistoru. Ce feliu, domnii mei? dar
unde vi-ati lasatu consciintia, cum de
vi-ati sacrificatu convingerea? Au döra
consciintia si convingere vi-su trenca si
flénca? Au döra in clubulu lui Deák
cercati voi consciintia romanésca? Au
döra acolo vi se dá vöa o libertate de
convingere pre cont'a disciplinei de par-
tita? Raspundeti-ne, domniloru!

De öra ce consciintia dumeloru nu
i-a dusu neci la parti'a estrema neci la
cea stanga ci numai eschisivaminte la cea
deachista, ne intrebamu ca prin ce se
desclinesce parti'a deachista de cele lal-
te, pentru ce au preferit'o?

Noi romanii nu vedemu intre par-
titele ungresci neci o desclinare mai
mare de catu aceea ca deachistii impartu
dirigatori, pre candu stangele n'au de
unde impartí.

Eca ce feliu este consciintia deaco-
romaniloru nostri: ea se trage la parti-
ta carea imparte dirigatori, cu lefi
grase precum se intielege.

De la diet'a Ungariei.

Sedinti'a din 8 iuniu a casei represen-
tantiloru.

Intre alte verificari, s'annuncia si alui Sigis-
mundu Popp din districtulu Naseudulu.

FOISIÖRA.

Discursulu ce d. A. Vizanti l'a rostitu
la inaugurarea cursului seu de litera-
tura romana la universitatea din Iasi.

(Estrasu din prelegerea prima.)

Cine si-propune se critice literatur'a u-
nei natiuni, säu oper'a vr'unui autoru, tre-
buie se aiba in vedere trei lucruri: *vorb'a, ide'a* ar-
presa prin ea, si *oper'a* care nu e de catu ar-
monisarea celoru döue dantaiu. In privirea
punctulu primu, criticulu cautu se scie limb'a
autorulu pe care voesce se-lu studieze, in pri-
virea celuia alu doilea se cunoasca spiritulu
timpulu in care a traitu si a scriu autorulu
si, in fine, pentru punctulu alu treilea, se nu-i
fia straina teori'a artei sub a carcia dominiu
cade oper'a de care ar fi vorba. Punctulu primu
e de terenulu Filologiei, alu doile apartine
istoriei, era celu din urma Filosofiei. Ast-felu
daca cineva si-ar propune se critice pe Omeru,
pe Virgilu säu pe Cervantes, va trebui se cu-
noasca mai antaiu limb'a fia-caruia dintre ei,
dupa ace'a starea de civilizatiune a popöraloru
respective ce represinta si, in fine, Filosofia
Artei. Töte acestea fiindu unu adeveru ne-
contestatu, credu dar ca, nu fara scopu, potu
incepe acestu cursu cu cateva consideratiuni
generale asupra literaturii cari, ne vor luminá
förte multu si chiar ni vor usorá mergerea
pe calea ce avemu se intreprindemu.

Acesta facutu, obiectulu convorbireloru
nöstre va fi apoi *vorb'a*, voi se diu *limb'a*. In
punctulu acest'a consideratiunile ce vom face,
vor avé proportiuni multu mai mari si mai in-

tinse caci, in privirea limbei romane, ori catu
de intiepte si ingeniose au fostu cercetarile
si studiele catoru-va ömeni activi si de spiritu,
totusi in acestu punctu ne aflamu intogmai du-
pa cum dicea Rousseau despre femeia: *ori catu
de multe se scriu despre ea, totu ni mai remane
ceva de diu.*

Acesta e, pe scurtu, schiti'a materiei ce
voiu se esplicu anulu acest'a. Si acum ca vi-
am facutu cunoscutu programulu meu, incepu
cum am promis.

I. Ca spresiune pentru sentimentele si
ideile popöraloru säu ca istoria a vietiei loru
spirituale, in epöce determinate, Literatu-
r'a, in ori care din aceste döue privintie
ori catu de marginita si neperfecta ar fi,
forméza léganulu tuturoru civilizatiuniloru,
urmaresce necontentitu cailé si fazele acestor'a
si, säu se inaltia odata cu glori'a si triumfu-
rile loru, säu cade si ea dimpreuna cu apune-
rea si scaderile ce suferu acelea. Mai multu
anca, de catu atat'a: peru popörale, disparu si
civilizatiunile; Literatur'a inse, ca una ce tra-
esce cu *sentimentulu* si se nutresce numai din
spiritulu nemoritoriu, remane in picioré pen-
tru a perpetuá unitatea genulu umanu, care
in tot-de-una se recunoáce identicu cu sine
insusi, pentru a representá elementulu con-
stantu alu tuturoru lucruriloru si a atestá e-
ternitatea spiritulu ce li-au datu vietia si va-
riabilitatea materiei ce le-acopere cu sudariulu
mörtei.

Nimicu mai inspaimentatoriu pentru omu,
de catu ide'a completei sale disparitiuni. Intru
adeveru, nu e metoda, nu e mediu ce se nu-lu
intrebuintieze omulu numai ca döra s'o póta
incunjurá si impedecá pana unde-i este datu.
Principe säu pastoriu, fia-care voesce se-si
aiba istoria sa: si-scrie numele p'unu arbore,

lu depune p'o pétra säu l'incredintieza unui
cantu; si cu töte acestea ide'a disparitiunei lu
persecuta si-lu amenintia asemenea unei sabii
a lui Damocle. Iubesce si crede in viitoriu
c'o pasiune si o ardóre asiá de mare, in catu
nemultumindu-se cu celu ce-i este dejá pro-
misu, mai cautu anca si unu alu doilea p'a-
cestu pamentu, care se-i remana dupa mörte.
De aci aspiratiunea la o vietia infinita, de aci
dorinti'a de a-si transmite numele posteritati,
daca nu prin opere mari si importante, celu
putinu prin intiparirea numelui seu in memo-
ria celor'a lalti; de aci, in fine, ca ridicu statu-
e, inaltia colonne si cladesce monuminte
numai döra va ocupá unu locu öre-care intru
imensitatea timpulu si a spatiulu.

Dar monumintele disparu, si atunci cei
ce influentieza asupra destinulu natiuniloru
sunt cei cari supra-vietuescu, sunt operele
colosale ce, pline de inteligentia si de senti-
mentu, aparu din candu in candu pentru a
face glori'a seclorulu si a luminá cu splendö-
rea meteororulu stralucite lung'a procesiune
a omenirei in sirurile carcia mergemu cu totii.
Ast-felu fia-care momentu alu vietiei presente
contine si resume in sine pe celea ale trecu-
tulu, si acesta in asiá modu, ca multe din
ideile ce domnescu si agita astadi lumea mo-
derna posedu, atatu in energia catu si in esten-
siunea loru, o multime de reminiscentie si
chiar radecine de a celor'a ce li-au premersu.
Asiá, Greci'a lui Pericle si Rom'a lui Augustu
nu mai sunt; ele inse traescu chiar si 'n mo-
mentulu actualu, cum vor traí si in viitorime,
nu numai ca nisce simple suveniru ci chiar ca
parte a esistentiei nöstre, fiindu ca ele con-
stituescu elementele fundamentale ale limbei,
usuriloru si chiar a multor'a dintre instituti-
nile nöstre actuale.

Eca asiá, se supra-vietuesce trecutul
si se preface intr'una perpetuu presentu! De
unde urméza dar, ca actual'a esistenza a omu-
lui si-are originea si sanctiunea sa in ce'a ce
trecu, in ce'a ce-a fostu, lucru ce ni splica
förte usioru respectulu ce avemu: pentru be-
tranetia, candu e verb'a de etate; pentru usu,
cand suntemu pe terenulu legislatiunei; pen-
tru traditiune in istoria; pentru faptele consu-
mate in guvernare si pentru sentintiele eas-
cutate in cestiunile de jurisprudentia.

Pentru a ni indepliní misiunea, ca mem-
bri ai marei familii umane, e necesariu se cu-
noşcemu cari sunt fruptele si rezultatele acti-
vitatei intelectuale a omulu; fiindu ca, cum
am mai diu, pe de o parte suntemu chiar in-
sasi omenirea ce ni-a premersu, era pe de
alt'a avemu, cum sciti, obligatiunea de a con-
tinuá lucrurile ei si a le conduce si mai de-
parte de la locul de unde le-a lasatu. Ei bine,
omulu aplica aptivitatea sa:

a) Säu la *lumea esterna* cu intentiune de
a conservá si desvoltá intregulu organismu
prin mediulu *industrii*;

b) Säu la *lumea ideiloru pure* pentru a
concepe esenti'a si relatiunile lucruriloru prin
sciintia;

c) Säu, in fine, la *amendus de-o-data*, cu
scopu de a realisá (prin operile sale) *frumo-
sulu*, ce ce se face numai prin mediulu *Artii*.
Acesta din urma manifestatiune a activi-
tatei umane contine in sine si Literatur'a, ca-
re ni se presinta sub döue aspecte: cel'a alu
fondulu, si cel'a alu *formei*.

II. Din primulu punctu de vedere si con-
siderata numai *subiectivaminte*, Literatur'a ni
infacisieza icon'a unei facultati förte pretiose
cu care a fostu dotata omenirea; acesta e
imaginatiunea. Ea pe de-o parte, ni ofere isto-

Dr. Ios. Hodosiu ie ouventulu a com-
bate alegera, si este ascultatu lungu timpu
cu atentiune de casa intréga. Candu inse ora-
toarele intrà mai adancu in cestiune si aretà in
tòta goletatea procedur'a acestei alegeri, a-
tunci majoritatea ne potendu suferi adevveru,
exceptiunà cã oratorulu nu e in cestiune. (Va
se dica: dens'a afa pedeca, numai dupa ce
nu-i mai place tratarea. Frumòsa maniera!)
Intre sgomote si intrerumperi, Hodosiu li
spune ce contine actulu alegerii: Alegatorii
au dechiaratu cu totii in scrisu cã nu vor a-
lege, inse unu oficiu ministerialu si altulu
ces. reg. au votatu unulu pentru Sigismundu
Popp cel'a laltu pentru Papp Zsigmondi, éra
comissiunea alegatoriã a dechiaratu cã neci
unulu n'are majoritate absoluta.

Presiedintele ameninãtia cu detragerea
cuventulu. Hodosiu apeléza la camera, si con-
tinua vorbirea, sprighnitu de stang'a éra dré-
pt'a face sgomotu. Presiedintele l'ameninãtia de
nou, Hodosiu cere votulu camerei. Stang'a
si nationalii sunt pentru continuarea vorbirii,
inse deakianii si cu ei si Ghiczy sunt in con-
tra. Deci presiedintele i detrage cuventulu.

Se trecé la debateréa causeloru secundarie.

Siedint'a din 11 iuniu, a casei repre- sentantiloru.

Obieptulu celu mai interesantu din sie-
dint'a de astadi este cã ministrulu Andrassy a
respunsu la interpelatiunea ce facuse Tisza:
daca guvernulu crede cã are puterea d'a apli-
cã legile pre'catu timpu diet'a nu este intru-
nita?

Andrassy respunde cã ministeriulu, sub
responsabilitate are se dee aplicatiuni in casu-
rile controversate intre oficiolatele subalterne,
cãci elu este care priveghiéza aplicatiunea
legiloru.

Tisza promite cã in siedint'a venitoria
va dechiarã daca este multiamitu de acestu
respunsu séu nu?

Casa inse, dupa lunga debateré, decide
cã respunsulu ministrului presiedinte, nu mai
pòte fi obieptu de discussiune.

Autonomia bisericel romané gr. cat.

Episcopii romani gr. cat. invita pe cre-
dinciosi la participarea ia congressulu romano-
catoliciloru. Unu regulamentu electoralu pen-
tru acestu congressu, s'a statoritu de multu din
partea conferintiei episcopiloru catolici. Cu-
prinsulu acestui regulamentu este, pre' scurtu:

din fie-care diecesa se infatisiéza episcopulu
si unu preotu alesu de cleru, impreuna cu trei
séu patru (dupa estensiunea diecesei) depu-
tati mirenii, alesi de mirenii diecesei.

Parintele Metropolitu Vaicia este cu
mai multa precautiune, cãci nu provóca pe
credinciosi de a dreptulu la alegere, ci se
léga numai in casulu „de cumva veti gasi nu
numai de consultu dar tocm'a si recerutu, ca-
ceci noi se nu absentamu de acolo, unde potu
se ni subverseze mari interese . . .”

Problem'a acestui congressu ar fi se faca
o lege electorala, de dupa carea apoi se se
compuna unu nou congressu, si acest'a ar fi
carele se debata tòte afacerile bisericeii in
virtutea autonomiei. Modulu, cum se compune
congressulu constituentu de acum'a, nu place
neci chiar unguriloru, cari manifestá despla-
cerea loru in felurite moduri, asié d. e. Po-
sionulu vre se protesteze; deputatii catolici
de la dieta vreu se faca pasi comuni scl.

Catu e pentru romani, precautiunea Pa-
rintelui Metropolitu este motivata, ma potea
se fie si mai mare, daca tindea la unu acordu
cu opiniunea publica a romaniloru. Romanii
nu potu voi contopirea bisericeii romanesci u-
nite cu bisericea unguriloru. Cele patru punte
subscrise la Alba-Julia in caus'a uniunei, n'au
sacrificatu catu e negrulu sub unghia dia
drepturile de autonomia ale bisericeii romane.
Romanii gr. cat. vor respectá cele patru punte
subscrise, dar numai ata'a, éra mai multu ne-
mica. Vorb'a cã prin participare vor dobandi
foldse materiali, — este numai vorba. Chiar
si in asta privintia este mai practica calea, d'a
impintená zelulu deputatiloru nationali de la
dieta, ca se medilocéza efeptuirea egalei in-
dreptatiri si prin urmare favoruri egale tutu-
roru bisericeiloru.

Prin urmare, romanii ori vor alege de-
putati ori nu, in congressulu catoliciloru totu
nu vor intrá. Daca vor alege in cutare locu,
acést'a se va intimplá numai pentru ca alesii
se protesteze contra tendintiei episcopatului
romano-catolicu d'a-si supune siesi si statutu-
lui seu pe credinciosii bisericeii romane. Pen-
tru cuventulu acest'a, cu bucuria luamu cuno-
scintia de urmatoriulu telegramu, publicatu in
„Gaz. Trneci“: „Lugosiu, 31 maiu. Adunarea
greco-catol. din Lugosiu a decisu unanimu
nealegeréa pentru congressulu romano-cato-
licu din Pesta, si recererea ordinariatului
pentru conchiamarea sinódeloru diecesane si
metropolitane. Iova Popoviciu.“ Totu ca lugo-
sienii au decisu si Clusiu, Naseudulu si Pa-
garasiulu.

Pre candu salutamu cu bucuria pasii

Lugosieniloru, ni mai remane se facemu o
observatiune carea asidere pledéza pentru
neparticipare:

In cateva comune (mai vertosu orasie-
nesci, pre malulu Tisei) sunt si romani gr.
cat. si unguni rom. cat. Acum romanii trebe
se sustiona scólele loru confessioniale, cãci la
din contra guvernulu li face scóle comunale,
cari au se fie unu feliu de scóle pentru ma-
giarizarea romaniloru. Adeca numai sub firm'a
confessiunei ni potemu salvá nationalitatea.

Daca ar participá romanii la congressulu
rom. cat., ar dá pretextu a se dice cã sunt de
aceea-si confesiune cu rom. cat., prin urmare
se aiba aceea-si scóla confessioniala. In aseme-
ne scóla comuna conf., ungunii si prin ei ma-
giarizarea ar portá roll'a.

Este dara invederatu cumca congressulu
rom. cat., sémena unei curse, ca romanii po-
nienii se nu mai gaséca garantia nationalita-
tei loru neci in scóli confessioniale, precum nu
potu gasi in cele comunale. Par' cã si-au disu-
stepanitorii: „Se li punemu romaniloru alter-
nativa: ori cu pétra de capu, ori cu capulu
de pétra.“

Din acést'a alternativa nu vom poté sca-
pá, de catu sustienendu cã confesiunea si bi-
sericea romana gr. cat. este autonóma si nede-
pendinte de la bisericea rom. cat. Numai sub
scutulu autonomiei nóstre proprie vom poté
sustiené scólele nóstre cu limb'a nóstra pro-
pria nationala. Apoi scimu cã fara de limb'a
nationala, tendintia spre cultura generala este
utopia.

In acést'a convingere asceptamu ca in
congressulu rom. cat., ce se va deschide la 20
iuniu n., se nu vedemu neci unu deputatu
romanu.

Cum se incepe invetiamentulu in scólele nóstre?

Cetindu multimea de tanguiri, cumca
scólele nóstre nu producu aceu resultatu ce
l'am poté asceptá de la ele, m'am intrebatu
cã óre ce póte fi caus'a?

Ca se-mi potu dá o deslucire óresi-care
la intrebarea mea, mi-am propusu a cercetá
mai multe scóle populare, si a éssaminá por-
tarea invetiatoriloru si inchinatiunea copiiloru.

Nefindu inse pedagogu, pana a nu in-
trá in éssaminarea scóloru trebui se-mi facu
insumi unu planu despre felurite punte de
vedere din cari trebe se manece invetia-
mentulu:

Astu-feliu d. e. despre copii incepatori.
Cu acestia, in a mea parere, invetiatorii au se

procéda asiá ca pre catu se póte se nu li in-
greuia memoriã pentru ca se nu se desguste,
si totusi se produca celu mai mare resultatu
possibilu, cãci resultatulu ce-lu vedu si copii,
si incuragiéza la invetiatura, éra pe parinti
asiderea numai acestu resultatu ii póte in-
dominá cu destula eficacitate ca se-si dee co-
pii la scóla.

Intrebarea ce se nasce d'aci este: cum
incepu copii, si candu vedu resultatulu? In-
cepu cu literele, éra resultatulu lu vedu candu
sciu ceti.

Liter'a un'a cate un'a cum sta mórtã, nu
pòte inspirá copilulu multa placere, de aceea
invetiatoriulu trebe se cerce d'a ajunge catu
mai curundu la cetire, acést'a stirnesce pla-
cere si apoi tòte cele lalte decurgu usioru.

Candu mi-am datu socéta despre aceste
gerintie, am intratu prin scóli se vedu apli-
carea loru.

Inse aici am vedutu cu totulu altmintre.
Desi avem in alfabetulu nostru numai 21 de
litere, desi invetiandu copilulu numai cate 2
litere pe di, ar poté se ajunga in a dóua-spre-
diecea di la silabisare, adeca la ceea ce-lu in-
curagiéza spre invetiatura. — totusi invetia-
torii nu trecu la silabisare ci punu pre copii
se invetie mai nainte si slovele cari sunt cam
32 la numeru, se mai invetie si cele magiare
cari sunt la 42, ici colé se mai invetie si cele
nemtesci la 29, astu-feliu invetia copii la 124
de semene fora ca se scie anca ceti.

124 de semne totu mórté sunt pre

multe, chiar pentru mintea unui betranu ne-
cum pentru a unui copilu. Astu-feliu copilulu
trebe se se desguste, ori se i se timpéca
preceperea, nu rare ori capeta ideia ficsa
cumca invetiarea cetirii este unu lucru gigan-
ticu pana la impossibilitate. Intr'adeveru a-
cestu metodu este medilocólu celu mai tare
pentru a frange spiritulu copiiloru, a-i maltratá
si a-i spariá de la scóla. Numai inimici de
mórté ni potu recomandá si sustiené acestu
metodu. — Éca pentru ce marturisescu cã nu
m'a suprinsu candu odata sub absolutismu mi
s'a intemplatu se aydu pe unu tieranu romanu
dicendu invetiatoriulu: „Invetiatoriule! au dóra
io nu-ti platescu birulu?“ — „Ba mi-lu pla-
tescu“, respunde invetiatoriulu. „Ce dar — a-
dauga tieranulu — nu-mi lasi copilulu in pace
de me totu páresci se-lu trimitu la scóla?“
Romanulu adeca cu mintea lui practica si se-
riósa, vedendu cã copilulu nu face progresu
fie din caus'a invetiatoriulu fie din caus'a me-
tódei, a conchisu cã scóla nu e in seriozitate
pentru copii, ci numai pentru ca invetiato-
riulu se capete biru.

ria cea mai viua a minunatei legaturi ce existe
intre spiritulu, corpu si natura; éra pe de alt'a
ni descoperé un'a din fortiele cele mai gigan-
tice ale omenirei, a careia importantia ar aparé
multu mai mica in faci'a nóstra, dacã la ómie-
nii de idei si de actiune n'am adaüge si pre-
ciii de sentimentu: numai asiá Platoné, Alesán-
dru celu Mare si Omeru, forma impreuna
omulu in tòta integritatea sa.

Studiulu opereloru imaginare ne invé-
tia calitatile si tendintiele geniului, legile si
varietatile gustului, éra acést'a ni ajutá fórté
multu la statorirea legislatiunei literare si a
baseloru fundamentale ale critice: ambele ni
dau chei'a si ne inarméza cu aptitudinea ne-
cessaria pentru a poté cercetá esenãtia si a-
piniã productiuniloru literarie si a le com-
pará apoi cu tipurele loru corespondictóre.
Mai departe, acést'a investigatiune e atatu de
necessaria cã, fara densa, in ori ce ramu a
sciintiei, n'am poté face nici unu pasu; lucru
ce e cu totulu altmintrelea candu cunoscému
cauzele miscamentulu loru respectivu in de-
cursulu civilizatiuniloru si candu, asemenea
ca n'nisce oceane, descoperimu in profundi-
tatea loru pana si poterile cele mai misteriose
cari le misca si le agita cu forãtia si impul-
sulu loru.

Dobandjandu asemenea arme, mai avem
in favórea nóstra si avantajulu de a poté dá
esactitate judecatei nóstre, finéãtia si suavitate
alegerii nóstre si, prin urmare, gustu in scriere,
prudentia si securantia in criticele ce am
face; éra gustulu celu hanu, dupa dicerea
unui autoru eminente, e ca tactulu ratiunei
nóstre, cãci asiá precum prin pipaitulu corpu-
riloru aflamu figur'a si asprimea loru, suavita-
tea séu blandéãtia ce posedu; totu asiá si in
scriere, dacã le examinamu si le observamu
conformu criteriulu gustulu, aflamu si frum-

setiele si defectele séu imperfectiunite ce con-
tinu, fiindu-ne astfelu posibilu a ponderá totu
meritul si valórea de care sunt capabile. A-
cést'a intru catu privesce subietivitatea Li-
teraturei.

Considerand'o acum'a obiectivaminté, ea
imbratisiéza istoria tuturor pasiuniloru, tu-
tureru usuriloru si peccatoru atatu ale indi-
vidulu, in parte, catu si ale societatei in co-
munu; aceste pasiuni, usuri si peccate sunt vi-
vificate de imaginatiune si espuse sub forme
candu lirice candu epice, candu dramatice si
candu romantice séu novelesci. In sensulu a-
cést'a, ea ni presinta omulu ca ganditoriu (me-
ditativu), simtitóru si ca activu, si acést'a in
ori caré din fasele si etatile vietiei si n'tóte
starile sufletulu séu, fia elu ca invetiata séu
ignorant, fia ca indiferentú séu pasionatu, fia
ca inocentú séu criminalu etc. Operele liti-
rarie ce merita calificatiune de clasice, ni-lu
represinta cu tòte aceste calitati, si candu Boi-
jeau dicea cã: „Nimicu e frumosu afara de ade-
veru“ éra Aristotéle cã: „in poesia e mai multa
realitate de catu in istoria“, nu mai remane
indoiéla cã ei contau pe o esacta si fidela re-
productiune a ideei, a sentimentulu si a acti-
nei omulu.

III. Sub alu doile aspectu, adeca alu
forme, Literatur'a ni dá tòte manierele de apre-
siune literara, cerute de diferitele conceptiuni
umane. Tòte sunt d'o necesitate asiá de mare,
cã ne credemu dispensati a vorbi de impor-
tantia loru. In adeveru, cine nu intilege ste-
rilitatea muncii ce ni-am dá pentru adunarea
si capetarea a unei multimi de cunoscintie,
dacã n'am sei cum se le comunicamu si al-
tor'a? Si care e acela care se nu pricepa za-
darnicia si neeficacitateã principiloru si a re-
sultateloru Adeverulu; dacã ni-ar lipsi medi-
lócele necesarie pentru a le emite, si a le for-

mal? Spuneti, la ce ni-ar servi unu mare
entusiasmu pentru Bine, dacã n'am sei se pre-
dicamu si se introducemu virtutea si n'ani-
mele celorlalti ospicandu-le séu aretandu-le
escelentiele si avantagele ei? . . . Am poté
face ceva cu espansiunea violenta a sentimentu-
teloru nóstre si cu foculu ce produce in ima-
ginatiunea nóstra aspectulu frumosulu, creatu
de mintea nóstra, vedutu in natura séu chiar
in sfera morala, am poté face ceva, intrebu,
daca ni-ar lipsi pincelulu séu péna cu care se
le consemnamu si-o forma care se le priméscã,
se le continue si se le dé unu léganu demnu
de ele? De siguru cã nu, si Literatur'a, in sen-
sulu acést'a, e unica la care trebe se aler-
gãm cerendu ajutorulu necesariu: Ea dá voce,
adeverulu, imaginatiunei forma, dá lacreme
darerei si risulu o gara pentru a se desmier-
dá; ea, in fine, dirige si organizeza lucrurile
minteii asiá felu, in catu face ca ideia se
vorbéca inteligentiei, imaginea fantasiel, éra
pasiunea sufletulu.

Mai departe, cu formele literarie, celo
bune si cele rele, se intempla mai totu acéa
ce se intempla si cu poesia si pros'a din ju-
nétia ómeniloru si a natiuniloru: copii si po-
pórale tinere, scii cã conservu (in memoriã
loru) maximele morale si preceptele legisla-
tive multu mai bine si mai usioru candu le-au
invetiatu in versuri, de catu candu le-au ce-
titu séu le-au auditu in prosa; totu astfelu e si
cu formele bune si cele rele: omulu invetia si
se intarece in ideile si sentimentele de mora-
litate multu mai lesne atunci candu i se pre-
sinta ca nisce incarnatiuni séu individualitati
viie ce le creéza Literatur'a, de catu atunci
candu i se prescriu ca nisce detorintie insirate
cu rudéãtia si ariditate si espuse in nisce
simple tratate ce nu mai sunt in stare se ni zu-
gravéca virtutea cu tòte atractiunile si escelen-

tiele sale, nici se ni presinte crim'a cu tòte oró-
rele, josorirea si desastrele de cari e inconjurata.
Iata pentru ce teatrulu a fostu si este consi-
deratu ca un'a din scóllé cele mai eficace
pentru educatiune: iata pentru ce mii de pro-
verbie si sentintie morale au strabatutu atate
secle si au remasu in piclóre pana in dilele
nóstre; iata pentru ce Solone dedea Atenie-
niloru unu corpu de legi scrise in versuri,
ér' Oratiu esplicá Pisoniloru preceptele Este-
ticeii in admirabili exametrii bine taiati si fórté
armoniosi. Nu indaru dicea si Voltaire cã dóue
versuri bine facute, si chiar o frasa bine scrisa
in prosa „est comme un verre de bon vin qui ra-
jeunit le sang.“

Acéa ce nu se mai incedu de catu in
vedulu ochiloru si n'audiulu urechiloru, nu
mai cunoscu altu miscamentu de catu alu cor-
puriloru, nici alta actiune de catu a forțiloru
fisice, cum de asemenea nu mai gasescu altu
interesu de catu alu utilitatii, nici vro alta
valóre in lucruri de catu acéa ce provino de
la greutate, de la mesura, séu de la numeru.
Ei despretiuescu studiulu litereloru si-lu con-
sidera ca superfluu si frivolu, casi cum artile
n'ar avé nici o insemnitate, n'ar fi de nici unu
folosu pentru individi ca si pentru natiuni.
Uita cã omulu nu traesce numai din aeru si cu
pane si cã sufletulu si-are si elu vietá si esi-
gentiele sale éra anim'a necesitate de nutri-
mentulu luminei si alu educatiunei. Nu sciu,
séu nu vor se scie, cã spiritulu e chiamatu,
prin activitatea sa, se imbogatiéca sciintia
actuala pentru ca se produca la rondulu ei
graantiulu trebuitoru generatiuniloru viitoare,
nici vor se íee in socotintia cã nutrimentulu
spiritulu, ca si alu corpulu, se capeta numai
dupa multe trude, cu pretiulu multoru sudori
si ostanele costisitorie si luptandu cu o multi-
me de contrarietati si piedece cu care ne in-

Totusi se gasescu copii de genialitate si perseverantia cari stau de invetia cele 124 de semne. Spre acest'a li trebuesce inse cam 62 de dile, va se dica mai ca unu anu scolasticu intregu, precum se tiene pro la noi. S'a finitu anulu cu invetiarea acestoru semne, alta nemica, rezultatulu pentru parinti nu e invederatu caici copilulu nu scie ceti nemica. De aceea si-dicu parintii in anulu urmatoriu: „Ce se mai damu copilulu la scola, a umblatu anu totu anulu si nu scie nemica!“ De-lu mai dau, lu dau siliti, copilulu umbla cate o di si siede cate siese a casa ca se uite ce-a invetiatiu in cea un'a.

Daca preste genialitatea extraordinaria a copilulu mai vine anca si altu momentu extraordinariu: propusulu constantu alu parintiloru d'a-lu tiené la scola, — atunci apoi ajunge copilulu se invetie si cetirea si cele lalte obi-epte. Trebuescu dara doue casuri extraordinarie pentru ca unu fiu din poporulu de rondu se póta ajunge a sci ceva carte.

Asidé nu se respandesce cultura si invetiatura in poporu!

Co se mai dicemu despre cartile scolastice? ducemu lipsa mare. Neci macar cele aparute la Sibiu nu-su cunoscutu pretotindenia in diecesele vecine. Consistóriele neci nu spunu ca ce felu de carti si de unde se le cumperamu pentru introducerea in scóle.

Daca consistóriele tacu, n'avemu de unde asceptá asemene instructiuni caici altu oficiolatu nu esiste; congresulu nu s'a ingrigitu in asta privintia.

Me adresezu acum invetiatoriloru: Neci chiar legea ast'a nóua de instructiune ce au facutu magiarii in dieta, nu protinde ca invetiatura in scólele nostre populare se fie si de alta limba de catu a nóstra propria. Pre naturalu: incepatoriloru li e greu ca-su incepatori, deci cauta a li usiorá greutatea: neci in scólele populare ung. séu nemt. nu se invetia de catu alfabetulu natiunala. Deci trebue se scótemu din scólele nóstre alfabetulu unghurescu si celu nemtiescu.

Ni remanu numai ale nóstre doue alfabetu: literile si slovele. Ca se usioramu sarcin'a invetiaturii se i damu numai literile, ca se póta ajunge curi la cetire. Candu o data scie ceti, copilulu capeta indemn mare spre invetiatura, si atunci apoi se potu propune si slovele mai tardiu celor'a ce le dorescu si au lipsa de ele.

Astu-felu prin rezultate se inspira si copiloru amóre catra invetiatura si parintiloru indemn a-i dá la scola.

Parintii vediendu asemene rezultate, e-

ste naturalu ca se nu lipsésca de la detorintiele loru de a solvi invetiaturii salariu regulatu. Asfu-felu vor incetá si tanguirile invetiaturiloru, caici ast'a e singur'a cale naturala: la tóte popórale renumeratiunea invetiaturiloru purcede pasu de pasu cu progresulu invetiamentulu.

Crisiana, juniu. m.

Conciliu ecumenicu la Constantinopole.

Am pomenitu mai de multe ori despre conflictulu intre bulgarii si grecii din Turcia, din caus'a ierarchiei.

Guvernulu turcescu se vede silitu a sustiené neinteruptu garnisóne tari prin orasiile bulgare pentru a impedeá luptele sangeróse ce s'ar poté nasec intre aceste doue natii.

Ierarchia grecésca, spriginita mai pretotindenia de oficialii turcesci, ii tratéza pre bulgarii in modu de totu despoticu, si-incasséza salarie cu forti'a, éra prin biserice (unde sunt) nu numai ca nu respectéza limb'a bulgara, dar, neci macar grecescu nu tiene liturgia de catu numai forte a rare ori, pretindendu ca credinciosii se se multiamésca daca, pentru lefile ce li respundu, se vor face rogatiuni (cine mai scie cum?) pre la locurile sante de prin Palestina si aiuria.

Bulgarii, satii de atate apesari si nedreptatiri, cera restituirea ierarchiei lor bulgare, basandu-si cererea pre dovedi invederate din santele canóne, dovedi ce le repetescu a dese si in publicitate, mai vertosu prin organulu francescu „Curierulu Orientulu.“

Guvernulu turcescu, conformu traditiunii sale, se feresce d'a se amestecá in cestiuni bisericesci de ale crestiniloru, dar vediendu ca pentru elu este unu periclu in acest'a caus'a gréca-bulgara, cercá se scape de necadiu demandandu compunerea unei comisiuni miste, carea se decida procesulu.

Comisiunea se compuse, decise ca comunele bulgare se tréca la ierarchia bulgara, cele grecesci se remana la ierarchia grecésca, éra comunele amestecate anca se remana deocamdata totu la ierarchia grecésca. Bulgarii din comisiune se invoira la acest'a decisiune, inse grecii o primira numai ad referendum la scaunulu patriarcale, adeca: noi vom vedé ce va dice patriarculu, daca primesce au ba?

Patriarculu din a sa parte, n'ar dá bucorosu bucatia de la gura, dar nesciindu cum se se opuna pretensiunii drepte a bulgariloru, densulu luá calea catra Petropole ca se intrebe despre parerea sinodulu rusescu.

Sinodulu rusescu, acum casi purerea sub presiunea guvernulu, se pronuncia in favorea patriarcului, din motive ce a buna séma guvernulu rusescu le va fi sciindu mai bine de cati sinodulu.

Patriarculu acum, avendu preste autoritatea sa anca si autoritatea sinodulu rusescu, in asta dupla calitate se opune din respoteri pretensiunii bulgariloru. Cu tóte acestea, bulgarii continua procesulu.

Diplomatia rusésca, carea vre se aiba si amicéti'a patriarcului sub pretestu de „coreligionariu,“ si aderinti'a bulgariloru sub pretestu de „conationalu slavu,“ — céra acum modulu prin care ar poté s'ploata anca si mai bine acestu proces. Toem'a spune diurnalulu „Politik“ cumca la Petropole, cercurile cele nalte se frementa multu cu planuri si suaturi, ce vor se le trimita patriarcului de la Constantinopole, pentru ca acest'a se conchiame, la Constantinopole, unu conciliu ecumenicu, la care se invite pre toti episcopii bisericei orientali si pre cei greco-catolici, apoi conciliulu se-i astérna caus'a cu bulgarii.

In Turcia, ambasadorulu rusescu, precum se scie, se póta casi protectorulu tuturor credinciosiloru bisericei orientale. De aci lumea nepreceptuta, si cea mai mare parte este nepreceptuta, crede ca toti orientalii sunt multu putienu amici si aderinti ai Rusiei. Credinti'a acest'a e provocata de temerea din partea tendintiloru seculare rusesci: d'a pune man'a pre Constantinopole. Prin urmare, unu conciliu ecumenicu, o adunantia atatu de splendida si numerosa, ce s'ar tiené toem'a in Constantinopole, ar poté dá ansa diplomatiei rusesci a se falí (de nu cu vorb'a, apoi cu fapt'a) in fat'a turcului: „Vedi catu de mare este puterea si influentia mea, chiar si aici in tier'a ta!“ Turculu, desi n'ar crede, totu n'ar poté remané neimpressiunatu, ci ar deveni mai plecatu la graiulu comandai de la Petropole. Acest'a este scopulu politicu, ce pare a urmarí Rusia, unu scopu realu si securu.

Credu unii cumca Rusia vre numai o demonstratiune contra Romei, care, precum scimu, asidere va tiené conciliu. Inse asemene demonstratiune n'ar avé neci unu intiolescu si valóre, ori ca o valóre cu multu mai inferóra de catu se merite silintiele seriósei si dibacei diplomatiei rusesci. Remanemu dara pentru parerea nóstra ce-o insiraramu mai susu.

Daca in adeveru Rusia vre numai binele biserice si nu urmaresce in asta cauza neci unu scopu politicu, — atunci nu precepemu pentru ce nu doresce ca conciliulu se se tie-na la Aten'a séu la Ierusalimu, unde influentia

rusésca nu este atatu de precumpenitória? pentru ce se nu se tiené la Bucuresci, unde influentia rusésca nu este defeliu, si prin urmare n'ar poté dá lumci ansa la neci o suspitiune vatematória pentru biserica? pentru ce?

Astu-felu dara candu rusii propunu Constantinopole de locu alu conciliulu, li se vedu ghiarele politice. Propunerea nu s'ar poté adoptá defeliu, in casulu celu mai favorabilu s'ar adoptá numai cu reserva si multa precautiune.

Dar se trecemu la partea canonica a cestiunii. Ce este caus'a bulgara? O causa drépta, chiara, motivata cu canónele pana la evidintia. Neci nu ni s'a intemplatú veri odata se vedemu cumca cutare carturaru grecescu ar fi potutu se respinga, basandu-se pre canóne, pretensiunile bulgariloru. Ce lipsa este dara de conciliu, candu caus'a e atatu de chiara? Neci o lipsa! Se póte inse cumca in man'a chiaritatiei. S. Sa patriarculu n'o vede caici este interesatu, apoi interesulu cam intuneca preceperea omului. Pentru acestu casu, conciliulu nescimintitu i-ar desluce-o. Ne indoimu inse cumca necesitatea de asemene desluceiri. ar poté face onóre patriarcului.

Mai vine in consideratiune si alta cercustantia: Pre candu delegatii Papei invitara pe patriarculu de la Const. a participá la conciliulu ecumenicu ce se va tiené in Rom'a, patriarculu respunde pre bine ca pentru unu conciliu ecumenicu ar fi trebuitu ca Papi'a se se puna in contielegere cu ceia lalti patriarhi, si numai dupa ce s'ar fi contielescu cu totii in privint'a loculu de intrunire scl., avea se arme invitarea si ar fi participatu. Corolariulu e ca netienendu-se acele formalitati pentru conciliulu de Rom'a, si prin urmare neinfatisandu-se ceia lalti patriarhi, conciliulu nu este ecumenicu. Intrebamu acum'a daca unu asemene conciliu ce s'ar tiené la Constantinopole fora a participá biseria romanocatolica, ar fi óre unu conciliu ecumenicu?

Inchiamu ascurandu-i pe diplomatii de la Newa si pe reveritii parinti din Fanaru, ca acele biserice provinciale adeveratu de ale ortodossici, cari s'au sciutu feré de nefabilitatea de la Roma, vor sci se se feresca si de curs'a cesaropapismulu de la Petropole.

Caletori'a viceregelui din Egiptu.

Dumince'a trecuta, viceregele a pornitu din Viena, luandu calea catra Berolinu. De aici va plece la Petropole, daca curtea rusésca si-va respicá dorintia de a-lu primi. Inca

talnimu facia in facia. Sciá ce dice Oratiu candu esclamá ca:

Qui studet optatum cursu contingere metam.

Multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit.

Si apoi, pe catu studiulu acestoru cestiuni e triditoriu si molestu, pe atata si satisfactiunea sufletésca e mare si consolatória. Dicu acest'a pentru ca, a cultivá literale si frumósele arte, a criticá si dá judecata nóstra asupra cestiuniloru ce, prin natur'a lor, sunt de dorintia artelor si a literaturii; a consacrá si dedicá talentulu, acestoru cestiuni mari si sublime, inséamna a est din sfer'a umilita a vietiei prosaice, a dá vietia sentimentulu nostru si sboru fantasiei, lucru forte necesariu pentru intretinerea vietiei totale umane; inséamna, in fine, a ne inaltá cu spiritulu catra acele idei archetipe, de cari ni vorbesce divinulu Platone in operele sale nemuritorie, a ne apropiá de aceea visiune beatifica, a profundulu Malebranche, intr'unu cuventu, a abandoná totu ce e mutabile si peritoriu si a imbratisá numai ce'a ce e necesariu, eternu si neperitoriu. — Iata pentru ce barbati ca Cicero cautu liniscea si recreatiunea sufletulu, amaritu de luptele si miseriele lumii, in studiulu Literelor si a Filosofiei; iata pentru ce ei faceau oratiuni celebre, nemuritorie ca cea pronuntata de Cicero in favórea drepturiloru de cetatianu romanu ale poetulu Archia, cu care ocaziune facu si acelu memorabilu si frumosu panegiricu studiiloru filosofice si literare:

Haec studia adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, adversis perfugium ac solatium praebent, delectant domi, non impediunt foris, pervolant nobiscum, peregrinantur, rusticantur,

Vedeti dar, catu e de imperiósca detorintia ce avemu de a cultivá si desvoltá inteligin-

ti'a si a-i largi catu se póte mai multu sfer'a activitatiei. Cu acest'a nu numai ca lucramu conformu misiunei fie-caruia, nu numai ca ni procuramu unu asilu de liniscea si mangacere, dar anca satisfacemu si acestu nobilu instinctu alu curiositatiei, acest'a dorintia nefinita de a sci, si a cresce, catu se póte mai multu, numerulu cunoscentieloru nóstre.

Se indreptamu deci, vointia nóstra spre perfectiunea facultatiloru sufletulu, s'o dirigemu spre educatiune in dusulu carcia, dupre esprosiunea lui Kant, este ascunsu misterulu perfectiunii si a fericeirii umane. Asiá lucr'a ómenii liberi, asiá pastréza neantinsu marciulu si nepretinutulu daru alu libertatii, si numai asiá facu ca ea se fia respectata si practicata de fie-care in parte si de toti in genere. Voltaire dicea ca: *cu catu ómenii vor fi mai luminati, cu atata vor fi mai liberi;* óra marole nóstru Cichindelu, adresandu-se la Romani, esclamá: *„Mintea! marita natia... mintea... candu te vei lumina cu invetiaturile... mai alésa natia nu va fi pe pamentu inaintea ta.“*

IV. Scusatú digresiunea caici, iata revinu pe terenulu nostru facendu acum o intrebare ce necesariaminte urméza dupa cele disc: óre nu ni-ar mustrá consciintia, n'am lucrá noi in contr'a naturei nóstre, daca am ingrigi numai de inteligintia si am lasá la o parte sentimentulu care, si elu, e totu atatu de importantu, daca nu mai multu, ca si cele lalte facultati ale sufletulu? Omulu, cum sciti, nu e numai fintia inteligenta si cu aptitudine de a cunósce Adeverulu, ci elu e aptu si de a-lu simtí si, prin urmare, cu capacitate de a aspirá la momentulu atatu de doritu, dar nici o data tangibilu, alu Perfectiunii. Sentimentulu si Activitatea sunt facultati paralele, cu acel'a-sirangu si egala importantia. Nu potemu dar, se sacrificamu un'a in favórea celeia lalte, din contra,

suntemu detori se le educamu si se le desvoltamu de o potrivica asiá in exercitiulu activitatiei totale a omulu se esiste ecilibriulu si armonia cea mai drépta si mai perfecta.

Din acestu punctu de vedere, Literatur'a, pe langa ca ni da criteriulu bunulu gustu si ni aréta directiunea ce trebue se damu activitatiei nótre, ea mai provóca inca inteligintia la contemplarea Frumosulu care, in sfer'a Sciintiei, se traduce in Adeveru, ór in a Moralei in Virtute; indémna sentimentulu se iubésca frumosulu in tóte manifestatiunile lui si nelina vointia spre a si-lu propune ca scopu principalu alu tuturor actiuniloru. Ast-felu, cu catu omulu iubescé mai tare frumosulu, cu atata si anim'a lui se infrumsetiéza mai multu, éra elu se face, o data cu acest'a, mai accesibilu perfectiuniloru esteriore ce le cauta cu ardóre si le reproduce, la rondulu seu, cu indoita amóre si solitudin. De aci ca cultur'a artiloru frumóse, in fondu, e resultant'a si companiún'a desvoltarii sentimentelor esteticé si morale ale popóraloru; altmintreola nu s'ar fi disu ca Literatur'a e spresionea societatii nici ca stilulu este omulu. Modesta dar c'o influentia forte magica, misiunea artei se marginesce in a introduce pacea si armonia in spiritulu umanu, a interesá sentimentulu nostru la totu ce e frumosu si a inspirá amoru si entusiasmu pentru acestu frumosu chiar prin ace'a ca operele sale sunt bune si frumóse.

Totu asiá am poté dice si despre Literatura, caici si ea e pentru anima si fantasia ce'a ce matematicé sunt pentru inteligintia, adeca: logic'a cea mai nimerita, exercitiulu celu mai bunu, scólla cea mai eficace. Si in adeveru, unde potu aflá sentimentele nóstre o expansiune si energia mai mare daca nu in opurile istoriciloru celoru mari, unde damu peste atatea si atate modele de eroismu si abne-

gatiune? Cine ni póte inspirá atatu intusiasmu si admiratiune daca nu lectur'a aneloru virtutei? Gasimu altu undeva de nu in teatru si in novele (romantie) o varietate mai mare de afectiuni, de impresiuni si de pasiuni ce se intereseze asiá de multu anumele nóstre? De siguru ca nu, pentru ca nici mai e altu campu, afara de acest'a, unde sentimentele se afie unu resunetu mai còrespunditoriu; dorintiele o satisfacere mai completa; durerea mai multa mangacere si alinare, éra placerea bucuria si zimbete mai dulci.

Dau mare valóre productiuniloru literare, caici ele ne inaltia, ne facu se intredemum tint'a spre care trebue se indreptamu tóta activitatea nóstra... Unii numescu acest'a o ilusiune, fara se ice séma ca prin aventurat'a lor afirmatiune probéza ca n'au meditatú dejunsu spre a vedé ca, in decursulu vietiei intregi, omenirea n'a facutu alta, nici n'a urmaritu altu ceva de catu aceste ilusiuni ce continu in sine o valóre reala multu mai mare de catu chiar ace'a a realitatiloru din natura insasi: caici nu predomnesce materi'a asupra spiritulu, ci acest'a asupra celeia.

In fine, si pentru a suspinde aci aceste putine reflexiuni asupra importantiei creatiuniloru frumosulu, dati-mi voia se vi reproducu o intrebare forte fericeita a unui celebru revolucionariu francescu: „Cu libertatea dreptu cumpena (dicea elu) éraratiunea dreptu punctu de radiemu, n'am poté óre ridicá lumea intréga? Si noi o am formulá in modulu urmatoriu: Cu frumosulu dreptu cumpena, éra anim'a ca punctu de sprijinu, n'am poté óre naltia sufletelor nóstre catra divinulu scopu alu nemarginiteloru nóstre aspiratiuni?

(Va urmá.)

din Viena, viceregele a trimisu intrebare la Petropole in asta privintia.

Astu-felu a rondulu pre la tóte curtile mari europene, viceregele va invitá pre monarhi a participá la festivitatile deschiderii canalului de Suez, ce se va intempra la tótna. Daca monarchii vor primí invitatiunile, avemu se ne acceptám la unu congressu de suverani, buna óra cum fuse celu din Viena dupa devingerea lui Napoleone I, cu desclinare numai cá astadi unu asemene congressu n'ar poté o-tari mai nemica de ceva eficacitate, cáci astadi popórale sunt totulu in viétia politica.

Pre langa aceste invitatiuni, viceregele va fi avendu si planurile sale proprie, secrete, a carora incuviintiare cerca a o mediloeci de la poterile Europei. Toem'a aceste planuri, neliniscenca pre stepanulu viceregelui, adeca pre Sultanulu turcescu din Constantinopole. Sambeta, fóia oficiala turcesca „Turquie“ publicá unu articlu in care se dice: „Viceregele se póta casí unu monarcu absolutu si nedependinte, in catu desconsidera in modulu celu mai despretiutoriu drepturile legitime ale Sultanului. Nici strapungerea strimtorii de la Suez nu s'a potutu intempra altminte de catu in urmarea unui firmanu (edictu) a Sultanului, ale caruia drepturi s'au recunoscutu pururea, dar acum vasalulu le trage la indoiela. Caletoría mai are si scopulu d'a rogá pre un'a dintre poterile mari ca consulatulu generale din Egiptu se-lu radice la demnitatea de „representantia“, si totodata dens'a se medilocesca la cele lalte poterii, subscise in tratatulu de Paris, a dobandi neutralisarea canalului de Suez, pentru ca astu-felu se-lu traga de sub autoritatea Sultanului. Nu vremu se credemu faimei acesteia, carea contine unu actu de tradare, si a caruia urmare ar fi: stergerea tuturor privilegiilor ce Sultanii le-au datu — mai vortosu din marinimitate — Egiptului si guvernatorilor lui. Documentele ce vom publicá, vor marturisi cá viceregelui i lipsescu cele mai simple concepte despre respectu. Sultanulu se tocmesca smint'a vasalului, prin o invitatiune autografa adresata amiciloru si aliatiloru sei.“

Va se dica turculu, precum se vede din acésta fóia oficiala, este de totu maniosu pre vasalulu vicerege, si in mania sa póta unu limbagiu atatu de aspru, precum nu s'a mai pomenitu. Acestu limbagiu, delocu ce fu cunoscutu la Viena, dede ansa la respandirea faimei cá M. Sa Imperatulu nu va participá la deschiderea canalului de Suez, de catu numai sub conditiunea: daca se va infatisia si Sultanulu. La din contra, Austri'a va fi reprezentata prin unu archiduce, buna óra precum Prusi'a vre se trimita pre unu principe de a casei sale. Ce vor dice cele lalti curti la invitatiunea viceregelui si la limbagiuu Sultanului? Mai tóte dicu dejá casí Austri'a: Daca nu merge Sultanulu, cei lalti monarhi anca nu potu merge in persóna.

Romania.

Legelatiunea se ocupa de proieptulu de lege in caus'a ierarhicii asternutu de guvern, si primitu de base desbateriloru. — Drumulu de feru de la Giurgiu, statulu va dá in a-renda prin licitatiune.

Serbia.

Scupcin'a (adunanti'a nationala) trecuta a lasutu in urm'a sa unu comitetu, cu insarcinarea se lucre proieptele necesarie pentru a introduce si in Serbi'a acele reforme cari s'o naltie la gradulu de statulu constitutionalu dupa conceptulu modernu.

Intru intielesulu insarcinarii, comitetulu a gatitu proiepte pentru respunsabilitatea ministriloru, pentru compunerea legelatiunei, pentru libertatea presei scl.

Fiindu proieptele gat'a, acum este lipsa de intrunirea scupcinei, ca se-si spuna parerea si respective se-si dee incuviintierea.

Deci s'a conchiamatu scupcin'a. Alegerile se incepu domineca trecuta si se sfaraira marti in ordinea cea mai buna.

Francia.

Turburările sunt la ordinea dilei, de candu s'au inceputu alegerile pentru corpulu legiutoriu.

In Paris, marti 8 l. c. sér'a, intruindu-se o multime de ómeni, cantau „marseilésca“ si strigau se traesca Rochefort, redactorulu díariului „Lanterne“. Este renumitu acestu redactoru pentru manier'a lui de opositionalu, adeca densulu indrépta tóte atacurile oblu in contra tronului si a nume in contra Imperatului Napoleone. Se póta si vorbesce casí unu inamicu personalu alu Imperatului. Pentru acésta maniera judetiele francesci l'au osenditu la pedépsa aspra, dar densulu a scapatu cu fug'a in Belgiu.

Multimea turburatória devenia din ce in ce mai amenintatória. Totusi politiei succese a restituf ordinea pro la mediu de nópte, anca pana a nu capeta ajutoriu de la gard'a din Paris.

Totu pre acelu timp, alta multime pe bulevardulu „Temple“ purcedea cu secomotu mare, spargendu ferestre si bolte, imburdandu stelpii laternelor. Pre acésta anca o imprasciá poterea armata, dupa ce arestá 13 persóna. Pre la 2 óre nóptea, era linisce pretotindenia.

In aceea-si marti séra, in Nantes se formara tumulte si mai periculose. Gefuira boltele cu arme. Garnison'a n'ajungea a restituf linisce, ci i se trimise pe drumulu de feru ajutoriu din Tours. Tréb'a veni la bataia si se intemplara mai multe raniri. —

Turburările se repetira in 9 si 10 l. c. la Paris, Nantes, Bordeaux si cateva orasie mai mici. S'au intemplat multe raniri. Numerulu celoru inchisi trece preste 500. Prefectulu politiei in capitala dogenesce pre turburatori era cetatieniloru pacici suatuesce a nu se infatisia pe strate in asemene tumulte pentru ca se nu li se intemple veri o vatamare, cáci politia este resoluta a sustiené ordinea si a sparge asemene tumulte ce impedece comunicatiunea.

Corpurile legiutorie sunt conchiamate pe 28. iunie.

Spania.

Curtile legitórie adoptandu form'a monarhica, cugeta acum a infintiá o regintia pana se capete ceva monarcu. Majoritatea este pentru a-lu face pe Serrano de reginte, cu titulu: „Inaltia.“

ECOROMIA.

Producele romanesci si negotiatori'a romanésca.

Strainulu care si-ar dá truda a se informá despre miscamintele acele notabile din portulu Giurgiuului, Galatiloru, apoi ar mai socoti producele ce se infatisieza la tergulu Vienei, Pestei etc, si vedindu cá prin tóte aceste terguri precumpenesce producele romanesci, precum lan'a bucatelu, vitele, canep'a, porcii, trentiele, unsóra, peile scl. ar conchide, cá suntemu unu poporu fórtu naintatu in cultura si celu mai bogatu, cáci noi predomnimu tóte piatile.

In adeveru, producele romanesci prodomnescu tóte tergurile, ele sunt asié-dicendu cele ce stepanesce tergurile mai cá eschisivu, de óraice producele altoru natiuni sunt, atatu in calitate catu si in cantitate, de o valóre cu totulu inferióra negotiatoru nóstre.

Cu tóte acestea, nu natiunea romanésca este regin'a comerului dunareanu. Era in catu pentru cultura nóstra, trebue ca cineva se véda d. e. pre nobilii din Uniadóra, in a loru stare umilita si cu o mimica d'a vietuitoriloru smerite, pentru a se convinge cá dieu teori'a aceea a celebrulu naturalistu Darwin are multa ratiune candu afirma cá ómenii si simiele (moimele) au aceea-si origine comuna. Sunt smeriti din josu de preceperea si demnitatea omenésca, par'ca din limb'a romana n'au inventiatu de catu proverbulu: Capulu plecatu nulu taia sabi'a.

In catu pentru bogati'a romaniloru, marturisescu érasu acele colibe, numite case, in cari fumulu ésa mai usioru si mai indemana pe feróstra (asié se numesce o gaura astupata cu sticla) de catu pre hornu, si acésta din aceea cauza naturala cá hornulu nu esiste defeliu, au cá s'au infundatu de funingine.

Cum se póte dara acésta anomalia: ca producele romanesci se predomnesca tóte tergurile a lungulu Dunarei, si totusi romanii se nu fie poporulu celu mai cultu si mai bogatu? Se póte asié cá romanii mai neci odata

nu invétia ca ei insisi se-si duca producele loru la tergulu mare unde au pretiu bunu, ci le vendu a casa cu unu pretiu bagatelu cutariu ovreu séu altai strainu carele apoi medilocesce transportarea loru la tergulu.

Romanulu, cu acelu pretiu bagatelu, nu se póte neci cultivá neci imbogati. Ovreulu si strainulu inse, capeta sume mari de bani dupa transportulu acelor produce romanesci, sume mari de-si facu stare si avuti in catu tieranii nostri stau uimiti si incremeniti nesciindu-si splicá caus'a.

Este dara de lipsa ca romanii se invetie a transportá insisi producele loru la acele terguri, unde au pretiulu celu mai bunu. Precum seiu munci, trebue se scie a si castigá pretiulu muncii loru.

Prevedemu cumca multi ni vor replicá cá muncitorii romani, fiindu de comunu in lipsa mare, n'au de unde se anticepeze neci chiar pretiulu transportulu.

Acésta replica este intemeiata, dar nu este o pedeca nedelaturabila. Ceea ce nu póte face unu singuru omu, se póte face atunci candu duoi, trei séu mai multi insi punu numeru la numeru si se ajuta imprumutatu, — adeca se póte face prin societati. Intrunescase catu mai multi in societate, ajute-se unulu pre altulu, si si-vor poté transportá producele.

Ni trebuescu dara societati de acestea pentru negotiatoria, séu mai apriatu dicendu: pentru transportu. Usioru se potu infintiá, cáci ajungu nisce capitale mici, de óraice pretiulu transportarii este micu pretotindenea. Deci se le infintiám catu mai curundu. Altminte remanemu nu numai de batjocur'a, dar de risulu lumei: cá noi muncimu si producemu mai multu, si totusi noi suntemu mai seraci.

Tergulu de Viena.

Pretiurile negotielor sunt:

	centenariulu (marge, mase)
Bumbaculu Egiptianu	
„ Nordamer, middl.	81.— 88.50
„ Grecescu	67.— 68.—
„ Levantianu I.	63.— 64.—
„ Persianu	58.— 59.—
„ Ostind. Dhol fair	71.— 71.50
„ „ middl. fair	67.— 68.—
Canep'a de Apatin	19.— 22.75
„ „ Itall'a, curatita fina	66.— 81.—
„ „ „ mediloeci	53.— 63.—
„ „ Polonia naturala	18.50 20.50
„ „ „ curatita	27.75 33.75
Inulu natural de Polonia	19.75 22.50
„ Moravia naturalu	27.50 33.—
Mierea naturala de Ungari'a	18.— 19.—
„ Banatu alba	19.— 20.—
„ Ungari'a galbena	18.— 18.75
Sementi'a de trifoiu din Stiria de cent.	
„ cea rosia curatita	24.— 25.—
„ lucerna italiana	30.— —
„ „ francoesca	46.— —
„ „ ungresca curatita	33.— —
Talp'a lucrata (Pfunderler prim.)	94.— 98.—
„ „ („ Corametii)	89.— 94.—
Pelea de bou, uda cu órne, cea din Polonia de X	26—27
„ din Ungari'a de X	28—29
„ „ uscata cent.	63.— 66.—
„ vaca „ „	64.— 67.—
„ vitielu „ „ fora cap.	133 142
„ „ „ ou capetine	119 124
„ din Polonia ou capetine	89 95
Cieulu pentru templari celu negru	16.50 17.—
„ „ „ celu brunetu	26.— 28.—
„ „ „ celu galben.	23.25 24.50
Oleulu de inu	26.— 27.50
„ rapitia (rafinat)	22.50 22.75
„ terpentinu galitanu	16.— 17.—
„ „ „ rusescu	16.— 17.50
„ „ „ austriacu	25.— 26.—
Colofoniu	6.50 7.—
Smól'a negra	6.75 7.—
Unsóra de cenusia din Iliri'a	19.25 19.75
„ „ „ Ungari'a (alba)	17.50 18.25
„ „ „ „ (albastra)	16.— 16.75
Rapiti'a din Banatu, metielu austriacu	6.25 —
Perulu de capra din Romania'a	38.— 40.—
Lan'a de óie, cea de ierna	79 90
„ „ „ „ vera	65 75
„ „ mielu (fina)	160 175
„ „ óie din Transilvania	fl. 93 95
„ „ „ Brail'a, Jalomitta	71 73
„ „ „ Romania'a mare	67 70
„ „ „ mica	61 64
„ tabaci (Gürber) din Romania'a	56 62
„ óie din Banatu, cea comuna, grósa	50 —
„ „ din Banatu tigai'a	57 61
„ vera din Besarabi'a	— —
Unsóra de poteu	38.50 39.50

Slavin'a afumata (loco)	40.— 41.50
Óera din Banatu si din Ungari'a, cea galb.	118 121
„ cea nalbita	150 160
Prúnele uscate, din (cont.)	10.— 11.—
Zaharulu Raffinade	36.— 35.50
„ Mella	34.— 35.50
„ Lompen	34.— 35.50
Seulu de óie din Romania	— —
Coltiani (Knoppers) I. din 1867	16.25 16.50
„ „ „ II. „ 1867	14.50 15.—
Dirdie (Trentie) unguresci, albe	10.25 10.75
„ — diumetate albe	9.25 9.75
„ — „ obele	7.50 7.75

VARIETATI.

— *Alipire la usu.* Funtionarii judecatoriesci de rangulu supremu, intre cari desclinitu Mailatu si Melzer, mai tienu la usulu de dupa care ei au se puna juramentu numai in manile monarcului, nu in ale ministrului de justitia. Se dice cá ministrulu ar fi fostu gat'a a face usulu acésta concesione, dar acum nu póte cáci parti'a stanga primindu de scire, vre se-lu interpeleze in dieta. E semnu cá conservativii de panur'a lui Mailatu, anca nu s'au impretenitu cu esistinti'a unui ministeriu ungurescu.

— *Miscamintele nationali in Boemia.* De candu a incetatu starea de asediú, celii au inceputu érasu se tiena meetinge du pa meetinge. Nu trece septemana, in carea se nu se tiena cate unu asemene meetingu. Mai la fie-care, numerulu participatoriloru este catu de 12,000—20,000 de barbati. Otariile sunt stereotipe: Intregitatea corónei cheice adeca boeme, pusetiune egala cu corón'a Ungariei, respectarea drepturiloru nationalitatei cheice scl.

— *„Horia-Imperatu“* Opulu ungurescu „Horia világ“ (ce se traduce „Horia-Imperatu“) scrisu de literatulu ungurescu d. Franciscu Szilágyi, curundu va aparé — precum ni spunu foile unguresci — si in limb'a romana, tradusu de Alesandru Odobescu, fostu ministru, carele a si cerendu premissiunea autorului spre acestu scopu. Literatur'a unguresca va avé curundu a dóua editiune a acesteii carti. Daca Odobesculu scie unguresce si vre se-lu traduca, ar face bine se cerce a dá splicari despre „puntu de manecare“ a onor. autoru ungurescu la scrierea acestui opu.

— *Agitatiunile nationali intre sloveni si nemti* n'au incetatu cu mórtea tieranului slovénu de care am pomenitu. Inmormentarea a datu ansa la demonstratiuni: s'au trasu clopotele mai la tóte bisericile din Laibach. Acum decurgu investigatiunile criminali pentru a-i scirié pe urditorii acelu conflictu sangerosu.

Cursurile din 4 iunie 1869 a. sér'a

(dupa arstare oficiala.)

	bani	mari.
Imprumutele de stat:		
Detori'a statului 6%, unif. interese in note	62.—	62.15
„ „ „ argintu	70.—	70.20
„ „ contributiunali	98.—	98.50
„ „ nóue in argint	62.—	62.15
Efekte de loteria:		
Sortile de stat din 1864	123.10	123.30
„ „ „ 1860 1/2 in cele intregu	101.70	101.90
„ „ „ 1/2 separata	103.25	104.—
„ „ „ 4% din 1864	93.50	94.50
„ „ din 1839, 1/2	245.—	246.—
„ bancu de credit	296.70	296.90
„ sociat. vapor. dunarene cu 4%	99.50	100.—
„ imprum. principl. Salm 140 fl.	42.60	43.—
„ cont. Palfy	34.—	34.50
„ „ princ. Clary	37.50	38.—
„ „ cont. St. Genois	33.—	33.10
„ „ princ. Wndischgrätz a 20	22.60	23.—
„ „ cont. Waldstein	24.50	25.—
„ „ Keglévich	14.50	15.—
Oblegatiuni desarsarinate de pamentu:		
Cele din Ungari'a	81.30	81.80
„ Banatul tem.	79.—	79.50
„ Bucovina	72.—	72.75
„ Transilvania	76 75	77.75
Actiuni:		
A bancu nationali	739.—	740.—
„ de credit	296.70	296.90
„ „ „ scoot	828.—	832.—
„ „ „ anglo-austriac	331.—	332.—
A societatel vapor. dunar.	574.—	576.—
„ „ „ Lloydul	322.—	324.—
A dramulu ferat de nord.	226.—	228.50
„ „ „ stat	168.—	169.—
„ „ „ apus (Elisabeth)	190.—	191.60
„ „ „ sud	246.25	246.75
„ „ „ langa Tisza	205.50	206.—
„ „ „ Lemberg-Czernowitz-Jassy	189.—	190.—
„ „ „ Transilvania	167.50	168.—
Bani:		
Galbeni imperatesci	5 88	5 89
Napoleon'ori	09 96	09 96
Friedrichs'ori	10 30	10 40
Suvereni engl.	19 45	12 50
Imperiali rusesci	—	—
A gintulu	22 25	22 75